

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu

»Glasnik«

Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 25.

V Ljubljani, 10. septembra 1898.

Letnik IV.

Militarizem.

Najznačilnejša naprava za liberalizem naše dobe in najhujša pijavka za državljanske davkoplačevalce je brez dvojbe — militarizem. Liberalizem ga je spočel in liberalizmu služi v najtrdnjejši oporo. Država je vse, je absolutne moči, je vseomogoča, ta stavek je bistven za liberalizem. In ako je država bog, tedaj mora imeti tudi tako moč faktično, in kako naj jo dobi? Treba je sile, ki drži vse državljanstvo v oddaljenosti in v svetem strahu pred tem bogom. In ta sila je militarizem.

Militarizem je torej izrodek liberalizma in njemu najtrdnjejša opora. Ta naprava nima nobenega pozitivnega vzroka za svoj obstoj, temuč samo negativen t. j. ako bi bilo na svetu tako, kakor bi moralo biti po božjem zakonu, ako bi bilo krščanstvo v državah praktične vrednosti, tedaj bi ne bilo treba militarizma. Militarizem je osnovan samo na slabosti človeški in na grehu. Ta negativna podlaga pa nima in ne sme imeti trajnega obstoja.

Liberalizem je prinesel človeštvu res sadov peklenjskih. In ne zadnji sad in najmanjši je militarizem. Naš kmet dela v potu svojega obraza celo pomlad in poletje, koliko skrbij in duševnih bolečin prestane, koliko truda in zatajevanja mu je pretrpeti v tem času, ko rodi zemlja. Ko pa požanje, ko pobere sadje z drevja, ko potrga grozdje v gorici, tedaj pride druga grenka bolečina. Prej še mislil ni na to, saj ko bi bil mislil, bi pustil vse v miru. Ali mu ostane ta zaslužek, ki gre vsakemu poštenemu delavcu? Ne. Davki mu

prečrtajo ves račun. Ni delal za-se, marveč za davke. Večji del potu, ki ga je preli, bilo je prelitega za druge. In davki! Gotovo bo vsak pričakoval, da ima on prvi korist od davkov. Toda ne, on je skoraj zadnji!

Velik del truda in trpljenja gre za vzdrževanje militarizma. Od militarizma nima kmet prav nič razun to, da mu pri manevrih pohodi in poteptajo žito. Militarizem, na katerem sloni liberalna država, je kmetu le v škodo. Istotako je z drugimi delavskimi stanovi.

Pa da bi bil militarizem vsaj indiferenten glede koristi. Toda najbolj žalostno je se to, da ista naprava, katero plačuje ljudstvo tako drago s krvavimi žulji, ljudstvu samemu škoduje. Prvič je važno v tem oziru dejstvo, da kmetijski sin, ko dorase in začne delati doma ter podpirati domačijo, da v tem času mora zapustiti vse in obleči vojaško suknjo. Koliko se škoduje na ta način kmetijam, to vedó le kmetijski gospodarji, ki komaj pričakujejo doraslosti svojih sinov. To je torej materijelna škoda poleg davkov. Toda to ni jedino. Kmetijski sin pa ne ostane v vojašnici več tak, kakoršen je prišel. Kdor pozna iz izkušnje moralo vojašnic, ta me bode razumel. Morala vojašnic je pod ničlo. Pod vojaško komando stoji vse drugo, samo morala ne. Kake nepravne stvari se dogajajo dan na dan na teh krajih, to je strašno. Mladi fantje, že po dobi in življenjskih razmerah nagnjeni k nemoralnosti, dobijo tu ne ovire, marveč pospešila za nesramnosti. Treba je le poslušati pogovore naših prostakov, kako je začetek in konec vsega nesramnost. In to se tako govori, kakor vsakdanjosti. Koliko nemoral-

nosti se razlije po vseh kotih mesta po vojaštvu. V Ljubljani se je celo največ zaradi vojaštva ustanovila nesramna hiša. Le odprimo oči in priznajmo, kar vidimo!

Najdražje torej, kar ima naše ljudstvo, moralna višina, se uničuje z lastnimi žulji. Kmet in delavec plačata, da se sinovi pohujšajo. To je dejstvo, katero pozna vsakdo, ki pozna življenje.

Militarizem je torej skozi in skozi nepotrebna naprava. Ako pronica krščanstvo res vse življenje, zasebno in javno, tedaj je ta naprava brez pomena. Sedajni čas je čas, ki je najbolj oddaljen od praktičnega krščanstva. Zato je res čudno in za celo Evropo pomenljivo, ko je povzdignil v tej zadevi svoj glas ruski car Nikolaj. V tem času liberalizma je ukazal car ministru Muravijevu, da povabi zastopnike vseh evropskih držav h konferenci, katere predmet bo vprašanje, kako razbremeniti Evropo tega orjaškega bremena — militarizma. Čudno, pravimo, ker Rusija se šteje med najbolj zaostale države v Evropi in Nemci govorijo o »barbarski državi«. Torej Rusija je začela mirovno akcijo.

Kaj priča to? To priča, da je Rusija v moralnem oziru pred celo zapadno Evropo. Ruski car je izprevidel grozovito težo, ki leži po nepotrebnem na davkoplačevalcih vseh držav, uvidel gotovo tudi moralno škodo, zato je začel to akcijo. Evropske države pa so iznenadene po tem pozivu, kakor bi nastala nepričakovana vojna. Človek bi mislil, da se bodo z veseljem oklenile te prilike, ki jim ponuja olajšave in razbremenjenje. Koliko morajo izdati za to napravo, dočim primanjkuje krvavo šol in drugih kulturnih na-

LISTEK.

Črtice iz delavske higijene.

(Dalje.)

III.

Ko sem prišel prvič na Dunaj, ogledal sem si takoj drugi dan obrtno - higijenski muzej. Tukaj se je videl ves napredek, s katerim se ponša obrtna higijena novejši čas. Videl sem nebroj priprav, s katerimi se dajo preprečiti mnogotere nezgode po tvornicah, železnicah in raznih obrtih. To so bile vse se stvari, a tudi žalostnih ni manjkalo. Tako je bilo izloženih cela vrsta več ali manj poškodovanih človeških lobanj, katere so pripadle nekdanj delavcem, ponesrečenim pri raznih podjetjih. Najbolj pa so me zanimali kosci spodnjih čeljusti; kost ni bila več celotna, na nekaterih mestih je bila kakor razjedena. Zgoraj pa je bilo napisano »Phosphor necrosis«.

Ti ostanki človeških teles, te nekrotične kosti, izpostavljene v onem muzeju, dasi mrtve stvari, so vendar glasno govorile, kakor bi bile žive priče, kaj da je požrešni kapitalizem vse storil z ubogim delavskim ljudstvom. Važna in koristna je bila iznajdba vžigalic za kulturni razvoj človeštva sploh, a delavstvo je moralo to odkritje plačati z mnogimi in hudimi žrtvami. Pri izdelovanju vžigalic se namreč mora zalibog rabiti tudi fosfor, jako nevarna, strupena snov. Dokler so bile naše navadne vžigalice ali žveplenke v rabi, so se pogosto dogajali slučajni zastrupljenja tudi mej širšim občinstvom, tako da se je včasih kdo pri zažiganju smodke zastrupil, ako mu je kosček fosfora odletel na ranjeno kožo, in ondi zgorel. Toda odkar so se uvedle švedske vžigalice, ki so same na sebi fosfora proste, so take nezgode ponesrečile. Veliko več škode pa, kakor mej občinstvom, je povzročila fosforjeva industrija svojim delavcem. Fosforatih hlapov polni zrak počasi razjeda organizem, vpliva zlasti na kosti v obrazu, pred vsem na spodnje in

gornje čeljusti, katere začno razpadati, izpreminjajoč se v neko mehko, gnojno maso. Le težke, obraz grdo oskrinjajoče operacije, ustavijo včasih nadaljno razpadanje.

To strašno bolezen je porodila moderna industrija.

Seveda sedaj, ko rabimo švedske vžigalice, je občinstvo izven nevarnosti kakega zastrupljenja, toda delavci po tacihi tovarnah pa ne, kajti fosfor se rabi tudi tukaj in sicer za izdelovanje vžigalnih deščic na skatljicah. Naloga prihodnosti je, da se odpravi fosfor popolnoma iz te industrijalne stroke, ker edino to bi bil uspešen korak za varstvo tacihi delavcev.

Belgijska vlada je lansko leto razpisala veliko nagrado dotičnemu, ki bi našel vžigalice brez vsake rabe fosforja.

Upajmo, da se učenjakom to posreči. Dotlej pa naj država skrbi, da bode zdravje vžigaliskih delavcev, kakor tudi onih, ki delajo v kemičnih tovarnah za fosfor, kolikor mogoče varno. S pomočjo posebnih priprav naj se skrbi za uspešno zračenje tovarniških

prav. In vedno bobnajo naše države v svet, kako so napredne in kako jim leži izobrazba podanikov pri srcu. Toda Nemčija, ta najnaprednejša država, in Francoska, ki je tako demokratična, nista zadovoljni. Govori se celo o razdruženju ruske in francoske alijance. Francoska ne more pozabiti Alzacije in Lotaringije, torej čista sebičnost jo loči od mirovne akcije. Nemčijo pa tako le militarizem skupaj drži in tron nemškega cesarja je postavljen na bajonetih. Nemški cesar ima največje veselje na militarizmu, katerega mu je zapustil in priporočil kot najboljšo vladno sredstvo Bismarck žalostnega spomina. Države naše so še vse premalo ali skoraj nič demokratične, zato nimajo smisla za to veliko idejo.

In tako bo najbrže ta blaga, humanitetna ideja padla na nerodovitna tla, oziroma pojedle jo bodo ptice t. j. judje. Saj ako stvar natanko premostrimo, stoji v ozadju le oni veliki, vsemogočni, mejnarodni kapital in pri njem krivonosni žid. On ima velikansk dobiček od militarizma, saj vse potrebno za vojaštvo da on. Torej dokler on tega ne dovoli, ne bo padel militarizem, ali z drugimi besedami: dokler ne pade sedajni kapitalistični zistem, ni rešitve v tem oziru, kakor v nobenem ne. Kapitalizem pa ima koreniko v liberalizmu; torej dokler ne izrujemo liberalizma, je vsaka »mirovna akcija« zastoj.

Kakor renčeči psi se gledajo naše države med seboj in »med njimi kraljuje mir«. Nesrečni mir, ki žre ljudstvu blagostanje! Zato je jeden glavnih ciljev nas krščanskih socialcev, da zastavimo tudi tu svoje delo. Kdor je za ljudstvo, on ne more biti za militarizem. Tiste ogromne milijone, ki gredo židu v žep za kanone, puške, vojaške suknje, naj se porabi za prosveto ljudsko. Šol nimamo, prometnih sredstev ni, dolgovi ima država vse polno, torej v to naj se porabijo oni davki. To bo res ljudstvu v korist in vedelo bo, kam gre denar, in bo kaj imelo od njega. Bog daj, da bi kmalu napočili dnevi, ko ne bo vsakoletnih mučnih manevrov in ko izginijo vojašnice ali pa se izpremenijo v ljudska izobraževališča.

V Ameriki nimajo militarizma in vendar so militarizovane nasprotnike premagali. Ondi se čez dan po vojašnicah igrajo otroci, zvečer pa pridejo vojaki, ki so po dnevi delali po prodajalnah, v pisarnah i. t. d. in se urijo v orožju. Ondi vedo ti vojaki, da so za civilno prebivalstvo in imajo največji ozir proti temu.

Pri nas pa je v očeh vojaškega častnika civilist ničla ali še manj. Treba je le izreke njihove slišati. Tako nizko, brez spoštovanja se govori o nevojaki, da se mora človek čuditi. Res, militarizem nas ima pod komando! Treba pa je, da se zavedno ljudstvo otrese tega.

Delujmo torej v smislu krščanskega socializma in naša naloga bodi: z liberalizmom padi tudi militarizem! V to pomagaj Bog! Š.

Socijalna politika na 45. shodu nemških katolikov.

V Krefeldu se je mej 21. in 25. avgustom vršila generalna skupščina katolikov v Nemčiji, ki se je kakor po navadi tudi letos pečala z važnimi socijalno-političnimi vprašanji. Zborovalcem na čast je priredilo v nedeljo dne 21. avgusta okoli 80 katoliških delavskih društev slavnostni shod. Govorilo je več govornikov iz centra, pa tudi delavci so nastopali kot poročevalci. Kar je bilo pri celi stvari najpomembnejše, to je bila ogromna vdeležba od strani delavcev. Liberalni list »Kölnische Zeitung« piše: »Delavska manifestacija je bila naperjena proti socijalni demokraciji, in ta bo morala priznati, da tacega delavskega shoda ne sicer gledé števila vdeležencev, pač pa gledé načina zborovanja in vpliva, ki ga je ves prizor napravil na maso ljudstva, ne bo nikdar dosegla. Pri slovesni službi božji pod milim nebom se je delavstvo poklonilo gospodu sveta in najhladnejši ateist bi ne bil mogel prikriti svojega občudovanja nad duhom, ki biča v katoliških delavcih in ki se je pojavil, ko so rudarji in delavski voditelji potegnili svoje meče in s povesenimi banderi obnovili prisego prestolu in oltarju. Ta trenutek je ostro pokazal nepremakljivo nasprotje mej krščanskimi delavci in socijalno demokracijo.« Tako liberalni časopis.

Istočasno je zborovala tudi »ljudska zaveza za katoliško Nemčijo«. Namen tega društva je pred vsem širiti ljudsko prosveto in potom zadružne organizacije in socijalno-političnega šolanja katoliškega ljudstva povzdigniti njega socijalni in duševni položaj. Ljudstvu povspesuje društveno in zadružno življenje, snovanje organizacij, izobraževalnih klubov, ljudskih knjižnic i. t. d. V minulemu letu je imelo društvo 180 335 članov,

priredilo je 600 večjih in manjših ljudskih shodov in razširilo 2 1/2 milijona brošuric. Razven tega prireja društvo socijalno-politične kurze, šteje 24 uradov, kjer se vsakdo lahko pouči o raznih socijalnih in ekonomičnih stvareh, in njim na čelu je centralni biró v Gladbachu, »socijalno poizvedovališče«. Izmed predlogov in resolucij naj omenim samo nekatere. Tako n. pr. se je posvetovalo o ženski odgoji. Povdarjalo se je, da je treba večjo pozornost obrniti temu vprašanju. Shod se je izrekel, da ni proti temu, ako si ženske izbirajo razne stanove, v kolikor to ne nasprotuje načelom krščansko-etičnega naziranja, da je pa treba vkljub temu se na idealni poklic žene kot gospodinje in matere vedno ozirati in ne zanemarjati vzgoje službujočih deklic v dobre gospodinje in matere.

Zahtevalo se je nadalje ustanavljanje strokovnih društev za delavce, trgovske pomočnike in natakarje, družb za vajence in mladolletne delavce, prirejanje socijalnih konferenc. Kmetje naj si pomagajo z zadrugami, nedeljski počitek naj se razširi mej uradniki in uslužbenci vseh javnih in zasebnih prometnih zavodov in pa zlasti v armadi in mornarici. Naglašala se je potreba boljših stanovanj za delavsko ljudstvo. Konečno pa se je z velikim povdankom izrekla misel, da je najboljšje sredstvo za izboljšanje našega državnega in socijalnega reda vztrajno nadaljevanje socijalne reforme v smislu znane enciklike papeža Leona XIII. Shod je izrekel zahvalo centru »za njegov odločni nastop v prosep socijalno-reformatoričnega zakonodajstva, vzlasti za obrambo društvene slobode.«

To je suho poročilce o letošnjem shodu nemških katolikov, v kolikor se nanaša socijalne politike. Hvalili ne bomo, ker bi bila namreč vsaka hvala odveč; videli smo, kako strmi liberalno časopisje in občuduje »duh, ki vlada mej katoliškim delavstvom«, končamo pa z besedami, ki jih je zapisala »Sociale Praxis«, kateri se tudi ne more očitati, da je pisana v klerikalnem smislu: »Izid shoda nemških katolikov je v novo pokazal, da je izmed vseh strank državnega zbora centrum, ki se najgorečnije poteguje za izvršitev socijalne reforme.« — Centrum se namreč imenuje katoliška stranka v nemškem državnem zboru.

prostorov. V novejšem času se je priporočalo delavcem, nositi respiratorje z ogljem napolnjene. To so priprave, ki se jih naveže pred usta in skozi katere mora iti vdihavani zrak, kjer se očisti fosforja — oglje se je namreč izkazalo kot dobro sredstvo proti temu strupu. Vsekako pa je potrebno, da zapusti človek, pri katerem se pokažejo prva znamenja kroničnega zastrupljenja s fosforjem, kakor pepelno-sivi obraz, mrazenje, neredno prebavljanje, otekanje udov, takoj tovarno in gre na deželo v sveži čisti zrak, ki mu bo v zvezi z dobro dieto in umno zdravniško ordinacijo še najprej pomagal. S tem je pa tudi rečeno, da bi morala država že vendar začeti ustanavljati delavska zdravilišča na deželi. Konečno pa naj še omenimo dvoje, prvič da imamo tako tovarno tudi v Ljubljani, ki že po svoji legi mej hisami nič ne vstreza sanitarnim zahtevam, drugič pa prošnjo do vseh, naj bi ne rabili več prejšnjih navadnih žveplenk, ki naj bi se v prid delavcev in občinstva sploh odpravile iz prometa, ker je njih izdelovanje

in raba še škodljivejša kakor onih švedskih vzgalic.

IV.

Imamo poleg omenjenih tovarn za fosfor še veliko vrst kemičnih tovarn, izmed katerih vsaka po svojem načinu počasi mori svoje prebivalce, a k sreči jih na Slovenskem ni mnogo.

Praktično važno bi bilo morda, da omenimo tovarne za klej, kakoršno imamo tudi pri Ljubljani. Kakor smo videli pri dosedaj opisanih obrtih, da so škodljive snovi bile pred vsem kovinskega ali sploh anorganičnega značaja, so tukaj organični plini, ki okužujejo zrak daleč na okoli. Klej ali lim se izdeluje iz živalskih ostankov, zlasti iz kosti. Pri tem razkrajjanji se dela množica plinastih, skrajno neprijetno dišečih snovi, katere morajo vdihavati ljudje, ki so v bližini. Pri ljubljanski tovarni, ki ima vsaj to prednost, da je daleč iz mesta sezidana, se že zvonaj občuti amonijakalični vonj razpadajočih organskih tvarin. Ne bo težko uganiti,

da so pri delavcih v tacihi prostorih supilni organi najbolj izpostavljeni nevarnosti. Dihati vedno skrajno pokvarjeni z dušikovimi spojinami nasičeni zrak, to vničuje pljuča delavcev. To velja pa tudi za druge slične obrti, ki se pečajo s pretvarjanjem živalskih surovin v industrijalne izdelke.

Pomanjkanje vsaj primeroma čistega zraka in vdihavanje škodljivih organskih plinov je poglavitni vzrok vseh pogubnih nasledkov, ki se opazajo pri tacihi delavcih. Ali je potem čudno, da ima v tacihi krajih proletarska morilka tuberkuloza svoja rodovitna tla? Dokler ne bo znanost toliko napredovala, da se bodo dale nastale plinaste tvarine storiti neškodljive, toliko časa bode najboljšje delavsko varstvo skrajšanje delavskega časa. V tacihi obrtih je vsaj za one delavce, ki morejo neposredno biti v dotiki s tako atmosfero, osemurni delavnik absolutna potreba in nujna zahteva znanosti.

(Dalje sledi.)

Politika po svetu.

Najnovejša papeževa enciklika pisana je jako ostro nasproti italijanski vladi, ki na vse mogoče načine preganja katoliško časopisje in pa katoliška društva. Sv. oče protestira v tej encikliki proti takemu postopanju, ki je popolnoma nasprotno vsem prejšnjim izjavam italijanske vlade. On odločno izjavlja, da je izmišlotinja, da bi katoliki mislili na revolucijo. Oni dajo kralju, kar je kraljevega in Bogu, kar je božjega. Katoliki bodo sicer trpeli sedanje razmere v Italiji, toda podpirali jih pa ne bodo, dokler se bode papežu krivica godila. Delovanje katolikov omejilo so bode na socialno in versko polje. Papeštvo bode tudi v sedanjih težkih časih branilo pravice zatirancev in revežev. Ne izgubite poguma, vaša stvar je dobra in se bode prikazala v tem lepši luči, ker je nasprotnik prisiljen takih sredstev se posluževati. Razmere v Italiji morajo biti v resnici čudne, ako papež »miru« tako ostro nastopi proti italijanski vladi.

Odprava časnikaškega koleka. Piše se, da namerava vlada odpraviti časnikaški kolek potom § 14. Ob enem seveda misli vlada vpeljati novi davek na sladkor. Kajti finančni minister misli s tem napraviti ravnotežje v državnem gospodarstvu. Toraj, kar bi mi prihranili pri časopisih, to bi morali plačevati pri sladkorju. Mi zahtevamo sicer odpravo koleka, toda odločno se protivimo proti novemu sladkornemu davku. Pri borzijancih naj država išče davka, ne pa pri sladkorju.

Katoliška društva v Italiji. Ko so se pojavili v blaženi Italiji letošnjo spomlad nemiri, proglasila je laška vlada obsedno stanje po dotičnih pokrajinah. Framasonska laška vlada dolžila je katoliška društva, da so deloma zanetila upor, in jih je vsled tega razpustila, dasiravno je nemire provzročila neznozna beda, ki vlada po vsej Italiji. Vlada je tudi konfiskovala vse akte, pravila in upravne listine dotičnih društev. Uradnikom, ki so potem preiskavali listine, došel je tajen ukaz, da naj postopajo z vso natančnostjo in strogostjo, da ja zaslede kake stvari, ki bi razpust vsaj deloma opravičile. Toda preiskovalni uradniki pri vsi svoji natančnosti niso mogli dobiti nikakih pravih dokazov, ki bi opravičevali razpust društev, tako da je vlada vsled tega bila prisiljena že mnogim društvom dovoliti, da se znova ustanove. Seveda italijanski vladi, kateri načelujejo sami liberalni ljudski izkoriščevalci (Crispi et cons.), bi kaj radi ostali na krmilu vlade, ker jim to donša neke gotove svote, kajti pri prodaji orožanih cerkvenih posestev se ti gospodje kaj radi okoristijo. V Milanu bili so sedaj končani procesi proti ondodnim upornikom. Izmed 3000 obtožencev je obsojenih 652 oseb med njimi 24 žensk. Vsi obsojenci imajo presedeti skupno 1307 let v ječah in 8 let v prisilnih delavnicah.

Naša organizacija.

Vabilo k vseslovenski delavski slavnosti v proslavo 50 letnega vladanja Njegovega Velikanstva cesarja Frančiška Jožefa I. — Slavnost se vrši ob vsakem vremenu. — Vspored: V soboto, 17. septembra: Bakljada in serenada. Ob 1/8. uri zvečer se zberó udeležniki pred »Katoliškim Domom«, odkoder odkorakajo z lampijoni in godbo na čelu po Gosposki ulici, mimo »Zvezde«, po Šelenburgovih ulicah na Dunajsko cesto pred stanovanjem blagorodne kumice gospe Pollakove. Tu poje iz posebne prijaznosti slavno pevsko društvo »Ljubljana«. Od tu odkorakajo v istem redu mimo južnega kolodvora, po Resljevi cesti, Kopitarjevih ulicah, Vodnikovem trgu pred škofijo, kjer

pred palačo prevzvišenega knezoškofa poje pevsko društvo »Ljubljana«. — Večer na čast došlim gostom. — Slovenska krščansko-socialna zveza priredi po končani bakljadi in serenadi na Virantovem vrtu večer na čast došlim gostom s sodelovanjem slavnega pevskega društva »Zvon«, domaške godbe in tamburašev »Slovenske krščansko-socialne zveze«. Vstop gostom in prijateljem slovenskega krščansko-socialnega delavstva prost. — V nedeljo, 18. septembra: Slavnost blagoslovljenja zastave »Slovenske krščansko-socialne zveze«. Ob 8. uri zjutraj zberó se društva pred »Katoliškim Domom«, odkoder odkorakajo po Bregu, Cojzovi cesti, Emonski cesti, Vegovi ulici z godbo na čelu pred nunsko cerkev. Pred nunsko cerkvijo ima prevzvišeni gospod knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič cerkveni govor, potem prevzvišeni blagoslovi zastavo. »Našo pesem« poje katoliško delavsko pevsko društvo »Zvon«. Po blagoslovljenju zastave se vrši zabijanje žebeljv in potem daruje prevzvišeni sv. mašo. — Obhod po mestu. — Sprevod se pomika po Šelenburgovi, Prešernovi ulici, sv. Petra cesti čez mesarski most, Kopitarjevi ulici, Vodnikovem, Mestnem, Starem trgu čez sv. Jakoba most, Breg na Turjaški trg. — Zborovanje. Vpored: I. Slavnostno zborovanje: a) Pozdravi: Poslanci V. skupine. Zastopniki posamnih organizacij. b) Izjava udanosti in pokorščine cesarskemu jubilarju. Poroča urednik »Glasnika« Ivan Jakopič. II. a) Ustanovitev »krščansko-socialne zveze«. Poroča Ivan Kregar. b) Sklepanje o resolucijah: 1. Načela. Poroča dr. Josip Pavlica. 2. Politiške razmere. Poroča Josip Gostinčar. 3. a) Gospodarska organizacija. b) Delavsko varstvo. Poročajo: Fr. Ziller, Josip Sedmak, Mart. Škerjanec. 4. Tisek. Delavski zaklad. Poroča Jos. M. Kržišnik. — Skupni obed pri Virantu. Cena: Juha, meso in dve prikuhi 30 kr., s pečenko in salato 60 kr. Kdor se udeleži skupnega obeda, naj naznani vsaj do petka zjutraj. — Velika ljudska veselica se prične ob 1/4. uri popoldne na okrašenem Virantovem vrtu. Vpored: Petje raznih pevskih društev, godba in tamburaški zbor. Prolog, zložil g. dr. Jan. Ev. Krek. Slavnostni govor, govori g. dr. Jan. Ev. Krek. Prosta zabava. Vstop udom slavnih društev brezplačen, za vsako ostalo osebo 30 kr. Čisti dohodek se porabi v pokritje stroškov za novo društveno zastavo, zato se preplačila hvaležno vsprejemajo.

Slavnostni odbor.

Vseslovenska delavska slavnost. Udeležbo so dalje naznanila društva: 15. Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Novem mestu. 16. Akademsko društvo »Danica« na Dunaju. 17. Katoliško delavsko društvo na Jesenicah. 18. Delavsko konsumno društvo na Jesenicah. 19. Pevsko društvo »Ljubljana«. To vrlo pevsko društvo se bode udeležilo korporativno ter bode sodelovalo pri serenadi in ljudski slavnosti. 20. Družba sv. Cirila in Metoda po svojem prvomestniku preč. g. Tomo Zupanu. 21. Bralno društvo v Dobrepoljah. 22. Kmetijsko društvo v Dobrepoljah. 23. Bralno društvo v Gorjah. 24. Slovensko katol. delavsko društvo v Trbovljah. 25. Krščansko-socialno železničarsko društvo v Ljubljani. 26. Bralno društvo v Železnikih. 27. I. delavsko konsumno društvo v Železnikih. 28. Katoliško delavsko društvo v Zagorju. 29. Splošna delavska bolniška podpora blagajnica v Trzinu. 30. Katol. društvo rokodelskih pomočnikov na Vrhniki. 31. Katol. društvo rokodelskih pomočnikov v Škofji Loki. 32. Katoliško delavsko društvo v Kropi. 33. Katoliško mladensko društvo v Kamniku. 34. Katoliško izobraževalno društvo v Šmariji. 35. Konsumno društvo v Kašlji. 36. Katol. delavsko podporno društvo pri D. M. v Polju. 37. Gospodarska zadruga na Češnjici. 38. Citalnica v Št. Vidu nad Ljubljano. 39. Slovensko delavsko stavbeno društvo v Ljubljani. 40. Ljudska posojilnica v Ljubljani. 41. Gospodarska zveza v Ljubljani. 42. Zveza kranjskih posojilnic v Ljubljani. 43. Katoliška družba v Ljubljani. 44. Slovenska krščanska narodna zveza. Ker so nekatera društva premalo natančno označila svojo udeležbo in ker potrebujemo tudi glede skupnega obeda

in nekaterih drugih stvari informacij, zato se bodo te dni vsem društvom razposlale posebne dopisnice z vsemi potrebnimi vprašanji, na katera naj slavna društva v najkrajšem času izvolijo odgovoriti.

Na vseslovensko delavsko slavnost! Čas velike vseslovenske slavnosti se bliža hitro. Dne 18. t. m. pokazati moramo kršč. socialci vsemu slovenskemu svetu, »da nas je kot listja in trave« in da se zavedamo krščansko-socialnih načel. Ta dan bode znamenil v zgodovini naše organizacije. Imamo vsprejeti važnih točk za naše nadaljno delovanje v lastno korist. Ta dan se ima tudi prav za prav vstanoviti prava zveza vseh naših nepolitičnih društev po novih od ministrstva potrjenih pravilih. Torej vzroka je dovolj, da se vsak krščanski delavec zanima za to slavnost in da svoje zanimanje pokaže vidno s tem, da se udeleži slavnosti. Dolžnost vsacega krščansko mislečega delavca je, da se vdeleži te slovesnosti. Da pa more pripravljalni odbor z nekako približno gotovostjo vedeti število vdeležnikov, je nujno, da se somišljeniki pravočasno oglasijo v Katoliškem Domu pri odboru. Vsi vdeležniki blagoslovljenja zastave imajo popoldne prost vstop k veselici. Sobratje, vdeležite se te slovesnosti vsi, ne oziraje se na to, ali ste že pri zvezi ali ne, da svetu pokažemo javno svojo moč, in ta naj se pokaže v oni veličini, kakoršna je v resnici. Delavska slavnost bode, kakoršne Slovenija še ni videla, zato na noge in vdeležimo se vsi, ki pošteno mislimo!

Iz Trbovelj. Predzadnjo nedeljo smo imeli tukaj velik polom. Predpoldnem sta govorila Resel iz Gradca in Kristan iz Trsta. Nameravali smo tema hujšakcema nekaj zapisati v spomin, a pametno sta nastavila zborovanje na čas med mašami, da krščansko misleči delavci nismo mogli na shod. Popoldne smo imeli zborovanje mi. Nasprotniki so tudi prišli in se dokaj dostojno obnašali. Dobili so tudi besedo. Da se jim je vse izpodbilo, je samo po sebi umevno. Hrup je bil včasih velikansk. Do pretepa ni prišlo. — Dne 17. in 18. septembra se hočemo v Ljubljani pokazati v večjem številu, zato že zdaj štedimo. — Dne 25. septembra imamo delavsko veselico s spomočjo prijateljev iz Zagorja. Torej, gibljemo se!

Socijalne zadeve.

Strokovna društva v Avstriji so imela prošli mesec več shodov na Dunaju, v Gradcu in Pragi. Tiskarska zveza je zborovala v Gradcu. Udeležili so se tudi francoski, švicarski, ogerski in hrvaški zastopniki. V ti zvezi so sedaj z malimi izjemami vsi tiskarski delavci. Normalni tarif za plačo se je do mala povsod uvedel. Sklenilo se je, da se hoče zveza potegovati, naj se z zakonom naloži delodajalcem, da morajo delavcem, ki gredo samo za kratek čas v vojaško službo, prihraniti delavsko mesto.

Kovinski delavci so se pri svojem shodu pritoževali, da pri plavžih ni nedeljskega počitka in da se še sedaj veljavne določbe ne izvršujejo. Zelo trezno so se razgovarjali o stavnkah in so priporočali največjo previdnost. V njih povdarjajo, naj se skušajo razpori med delodajalci in delavci mirno poravnati. Če ne dovoli zvezino vodstvo, naj se nikar ne proglašajo stavke; sicer ne dobé delavci nobene podpore od zveze. Za mali obrt se je naročilo naj, se skrbi, da bodo pomožniški zadrugi zbori sestavljeni čim največ iz organiziranih delavcev.

Na Angleškem so delavci socialističnega mišljenja razdeljeni v dva tabora: socialno demokratska zveza se imenuje jedna organizacija; druga pa neodvisna delavska stranka. V drugi je vzlasti veliko judov in mnogo anarhistično mislečih delavcev. Obe zvezi štejejo socialni demokratje med se. A obe sta zelo slabi. Pri volitvah v državni zbor vsi socialno demokratski

kandidatje skupaj ne obsežejo 100.000 glasov. Politiško sta zato brez moči. Nedavno je v Readingu nastavila neodvisna delavska stranka jednega svojih najznamenitnejših mož za kandidata. Vrh tega sta bila še dva druga kandidata — jeden veliki podjetnik, bogatin, ki vleče vsako leto ogromne dobičke iz svojih tvornic. Poleg njega je kandidoval neki konservativec. Zmagal je bogatin, ki je imel krog 150 glasov več nego konservativni in socialno-demokratski kandidat — oba skupej. Socialisti so dobili samo 270 glasov vkljub najživahnejši agitaciji. Že velikrat smo povdarjali, da pri najbolj organizovanih in izobraženih delavcih na Angleskem nima socialna demokracija nobene moči. To je dober nauk tudi za nas. Samo, da bi se naši zaslepljeni tovariši hoteli kaj učiti iz njega.

Kemični delavci so pri svojem shodu tožili, da je njihova organizacija še slaba. Splošno se jim tudi zelo trda godi. Sklenili so ustanoviti enotno organizacijo za celo državo in v ta namen izdajati v nemškem in češkem jeziku list svoje zveze. Ustanove si tudi zaklad za stavke in prično splošno zahtevati, naj se jim skrajša delavski čas.

Delavci glinenih izdelkov so tudi tožili, da jih je le majhna peščica organizovanih. Sklenili so, da postavijo zaupne moše v vseh delavnicah, ki bodo razširjali organizacijo. Tudi oni so zelo svarili pred nepredvidnimi stavkami. Splošno moramo reči, da so ta strokovna društva zelo možko in pametno zborovala. Vidi se, da precej pojenjuje socialno-demokratski vpliv. Treba je le, da krščansko misleči delavci dobé več poguma in poskrbè, da se posamne organizacije do dobra otresejo judovskih socialno-demokratskih sleparjev, ki jih dozda še goljufavajo.

Na Mažarskem se bodo vender nekoliko zganili. Povdarjali smo že, da tam dozda ni prav za prav še nobenega delavskega varstva. Samo bolniške blagajne po našem vzgledu so uvedene. Vlada vidi, da tako ne more iti več dalje. Predno pa more temeljito sestaviti in zbornici predložiti kak socialno koristen zakon, mora imeti potrebno statističsko gradivo. Zato namerava ustanoviti z letnimi stroški 120.000—150.000 gld. poseben urad, ki bo nabiral in sestavljal številne podatke o delavskih razmerah. V ta namen je poslala vlada nekega uradnika, ki je po drugih državah študiral take ustanove. Novi urad bo tako sestavljen, kot je avstrijski, ki ga je pred kratkim oživil sedajni trgovinski minister.

Drobtine.

Slika bodoče socialistične države. Socialno-demokratski voditelji sleparijo kolikor se dá uboge delavce. Z nobeno stvarjo pa ne uganjajo večje sleparije, kakor s svojo bodočo državo, v kateri bode po njihovih načrtih vsak imel vsega v obilici. Krasno shko bodoče socialno-demokratske države podaje nam poročevalec jednega izmed prvih časopisov francoskih, lista »Figaro« pisec o glazuti v Albi. To so namreč ustanovili socialisti, ko so štrajkali delavci steklarne Resegjeve (Resseguier). Socialistični listi francoski kakor nemški so namreč poročali nedavno svetu, da vspeva tovarna socialistične stranke na Francoskem izvrstno. »Figarov« poročevalec pa je obiskal osebno tovarno in pripoveduje najžalostnejše stvari. On piše: »V svojem življenju nisem videl še nikoli tako srce pretresujoče in obupne slike revščine. Nesrečni steklarji so mislili, da bodo posestniki svoje tovarne, da bodo delali na mestu, katero je njihovo, da bodo delali z orodjem, ki bi imenovali svoje. A oni so se zbudili iz sanj v kraljestvu delodajalca, ki je od drugih najtrdosrčnejši. Niti jeden žrebelj, niti jedna

opeka ni njih, oni ne smejo storiti nobene opazke, nobenega mnenja; lahko so ob kruh vsako uro, pri tem pa še vprašati ne smejo: »Zakaj?« Dovolili so jim le polovico delavnika, odtrgali so jim 20 odstotkov plačila, da pokrivajo dolgove tovarne. Prikrašani ostanek dne ali poldneva izplačujejo socialisti povrh šele po preteku šestih tednov. Delavec, ki z naporom vseh svojih močij na dan 60 kr. zasluži, mora čakati še šest tednov, da jih dobi. Posledica tega je največja revščina, lakota in beračenje. Matere, žene, hčere delavcev videti so vsako jutro s svojimi lonci pri vojašnici in nunskem samostanu, kadar se jim deli juha. One prihajajo sem s canjicami v roki; iz strahu in sramežljivosti, da ne bi jih kdo spoznal, zbeže stran, ko so jim napolnili posodice. Ko sem jih samo vprašal: »Ali ste vi žena steklarjeva?« so se začele nekatere že jokati. — Tako se je godilo steklarjem pri prejšnjem delodajalcu, tovarnarju Ressegjeju vendar-le boljše. Dobivali so plačilo po 1 gld. 70 kr. do 1 gld. 90 kr. na dan. Izplačal je jim je vsako soboto. Res, krasna enakost, katero nosijo socialisti tako na jeziku!

Protizidovski drobiž. Pod tem naslovom piše »Del. Prijatelj«: Zadnjič smo govorili o Rotšildu in njegovem premoženju. Jeden onih »revnih« Abrahamovičev, ki so si na »najpoštenjši« način pridobili ogromno premoženje, najzanimivejši med vsemi judovskimi baroni je potomec neke bavarske družine po imenu Hirš, tako imenovani »turški« Hirš. On je oče turških srečk, ki so bile določene za zidanje železnic v evropski Turčiji. Od 400 milijonov je porabil Hirš komaj 100 milijonov res za zidanje nekaterih železnic. Nekako 80 milijonov, kakor se sodi, je porabil, da je podkupil državnike, in da so ga podpirale banke in časopisi; 220 milijonov ostalo je pa njemu. In tak rop, taka goljufija ljudstva je bila še v 19 stoletju mogoča, ne da bi se bila ena država vzdignila zoper juda. Take so pravne razmere v sedanjih dobi. Nasproti judu-milijonarju pravico najti, je kratko rečeno nemogoče. Ko je dal nekoč sultan Hirša zapreti, tedaj se je spomnila bavarska diplomacija, da je bil Hirš rojen v Monakovem. Združenemu prizadevanju bavarske in nemške diplomacije se je posrečilo, rešiti juda iz rok kaznujočega sultanove pravičnosti. Če prav je Hirš pri zidanju železnic najgorje oškodovalec Avstrijo v korist sebi in Angliji, obnašali so se avstrijski diplomatje kakor bi bili sluge judovskega barona. Avstrijski poslanik v Parizu, grof Vimpfen, tudi na pol judovskega pokolenja, se je vstrelil v Parizu na javnem stranišču. V pismu, ki ga je zapustil, sam pravi, da je Hirš naredil iz njega in še več drugih mož — iz dajalce domovine. Med temi možmi imenuje pismo znanega kranjskega nemškutarja Schwegla. Grof Beust je prejel od Hirša milijone in zato dosegel kotiranje turških srečk na dunajski borzi. Skvarjenost je bila po Hiršu v najlepšem cvetju. Liberalni poslanec in strastni nasprotnik katoliške cerkve, Šindler, se je dal podkupiti z več stotisočaki. Pri drugih se niso zvedele svote. Hirš je ravnal popolnoma po judovskem receptu: »Vzemi tujega blaga, kolikor moreš, in naredi deležnih tega blaga, kolikor moreš, potem te ne bo dosegla nobena roka pravičnosti«. Znano je tudi, da je Hirš ruske jude osrečil s tem, da je on dal milijone, da bi jih v Argentini naselil. Ta načrt se je samo po sebi umevno izjalovil, ker ruski judje so hoteli samo kupčevati, ne pa delati. Od več kakor 200 milijonov, katere je Hirš kristijanom vzel, porabil je tudi eno dvanajstotico za ustanove, s katerimi naj se pomaga galiskim judem. To je zgodovina pred dvema leti na Ogerskem umrlega barona Hirša.

Izjava.

Kar se o meni in o mojem tovarišu govori, da sva društvene knjižice v neki železni posodi mešala in se šalila, da »ajmoht« kuhava, javno izjavljam, da ni res, na kar se tudi g. Dimnikova lahko opraviči, da ni bilo res v njeni hiši kaj takega storjenega!

Šentjuro Nikolaj v Trbovljah.

Slovenski krščansko-socialni delavci in njih prijatelji!

Spominjajte se zastave »Slovenske krščansko-socialne zveze«, ki se bode slovesno razvila na vseslovenski delavski slavnosti dne 18. septembra t. l. Darove hvaležno vsprejema uredništvo »Glasnika«.

Za zastavo »Slovenske krščansko-socialne zveze« so nadalje darovali: Čast. gosp. Jakob Gruden, župnik v pokoju v Ljubljani 1 gld. 50 kr.; neimenovani 1 gld.; Kmetijska zadruha v Horjuiu 5 gld.; Jos. Savinc 50 kr. katol. akad. društvo »Danica« 5 gld.; gosp. A. Jezeršek, str. pom., Doljane, 50 kr.; gosp. Ivan Bergant, miz. mojster v Dravljah 1 gld.; v konsumnem društvu v Železnikih v veseli družbi nabranih po gosp. I. Lotriču 5 gld.; jamski delavci po gosp. nazorniku Valentinu Taučerju pri sv. Ani na Gorenjskem 4 gld. 10 kr.; po gosp. Val. Krašovcu, trgovcu v St. Petru na Krasu: Valentin Krašovec 2 gld.; čast. gosp. J. Zupan, kurat, 1 gld. 50 kr.; čast. gosp. K. Lenasi, kurat, 50 kr.; gosp. Fr. Rajčević 50 kr.; gosp. Lovro Cvetnić 50 kr.; gosp. Josip Munkoč 50 kr.; gosp. P. Požar 50 kr.; slovensko katoliško izobraževalno društvo v Domžalah 10 gld.; delavke tukajšne tobačne tovarne I. oddelek za smodke 4 gld. 70 kr., II. oddelek 1 gld. 73 kr.; gosp. Marija Vogentrur, tovarniška delavka, 50 kr.; g. Jožefa Černagoj, tovarniška delavka, 50 kr. Katoliško delavsko društvo v Mariboru 5 gld.; Slovensko katoliško delavsko društvo v Zalcu 2 gld.; Katoliško delavsko društvo v Prevaljah 6 gld. 65 kr. — Bog povrni stotero in obudi mnogo posnemalcev!

Prihodnja številka »Glasnika« izide v petek, 16. septembra.

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v prikojevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,

krojač v Ljubljani,

Vodnikov trg št. 4.

PRISTEN

Cena enovoj 25 kr. (50 vinarjev)
vsečina 500 gramov.

Kathrein.

Krippova sladna kava

polnih zrnih.

Kathreinove tovarne za sladno kavo

Dunaj-Monakovo

V svojo kavo prištet naj zahtevajo in jemljejo kupcevali le take izvirne zavoje.